

Národní park Šumava: Hruška vs. Stráský, dva rozhovory z března 2011¹

Michal L. Hořejší

ABSTRACT:

The paper deals with the dispute about management of the Šumava National Park. The paper characterizes the discourse on the Šumava National Park on the basis of two interviews with the representatives of the contradictory positions. It analyzes the central topics, topoi and concepts by applying the Discourse-Historical Approach (DHA). The paper focuses on the way how both interviewees construct their opponent, how they construct the attribute “human” and in which contexts they use pronouns “we” and “they”. The paper reveals that the way of displaying the past is crucial for the identification of both dominant narratives. The basic interdiscursive relations in which the discourse on the Šumava National Park is involved are also outlined.

KLÍČOVÁ SLOVA / KEY WORDS:

diskurz, diskurzivně-historická metoda, komunikace, koncept, kontext, kritická analýza diskurzu, média, národní park Šumava, stereotyp, téma
CDA, communication, concept, context, DHA, discourse, medias, Šumava National Park, topic, topoi

1. ÚVOD

1.1 TÉMA

Dvacetiletá historie národního parku Šumava (NPŠ) je převážně historií sporů a střetů o to, co národní park vůbec je, jaké je jeho poslání, jeho status. Časté změny na postu ředitele NPŠ, v jejichž důsledku se ve velmi krátkých cyklech měnila i strategie hospodaření na jeho území, dobře odrážejí složitou cestu k definici národního parku jako způsobu a stupně ochrany přírody obecně. Založením šumavského parku vstoupilo totiž do českého prostředí něco nového — rozsáhlé území, ve kterém je ponechání přírody vlastním procesům určujícím principem. Výrazným stimulem sporů o NPŠ se stala gradace lýkožrouta smrkového, která se masivně projevila zejména v polovině devadesátých let a následně po orkánu Kyrill na začátku roku 2007. Zřetelná proměna podoby šumavských smrkových lesů, kterou kůrovec v krátkém časovém horizontu způsobil, vzbudila prudké vášně a postavila Šumavu do pozice jednoho z nejpřednějších témat debaty o ochraně životního prostředí v České republice. Aktéři, kteří v šumavských sporech činně vystupují a na první pohled se střetávají převážně na rovině „kácet, nebo nekácet kůrovcem napadené stromy“, však v hloubce svádějí závažný střet o vládu nad koncepty přirozenosti nebo minulosti. Jako spor o strategii boje s kůrovcem, a to je velmi podstatné, však problém interpretuje a ztvárňuje většina médií.

1 Příspěvek vznikl s podporou projektu SVV 267102.

OPEN ACCESS

1.2 CÍL

Na základě podrobné analýzy dvou vybraných mediálních textů předvedu, jaká témata diskurzu o NPŠ dominují, jaké koncepty, stereotypy a argumentační strategie jej vytvářejí a současně odrážejí. Pokusím se ukázat, jakým způsobem konkrétní účastníci debaty dosahují komunikačního úspěchu a z jakého způsobu diskuze naopak nemohou vystoupit, aby zároveň neopustili samotný diskurz.

1.3 METODA A MATERIÁL

Analyzoval jsem dva rozhovory, které byly publikovány těsně po nástupu Jana Stráského do funkce ředitele NPŠ v březnu 2011. Zohlednil jsem jak samotné promluvy přímých účastníků debaty o NPŠ, tak i otázky novinářů.

Jako nástroj jsem zvolil diskurzivně-historickou metodu (DHA), jak ji vyvinuli Ruth Wodaková a Michael Reisl,² vhodnou pro diskurzy definované dlouhodobým tématem, kterým národní park Šumava nepochybně je.

Prvotní krok, výběr textů, je do velké míry aktem tvůrčím. Před vlastní analýzou jsem byl totiž nucen provést analýzu předběžnou, na jejímž základě jsem vytýčil póly diskurzu a vytkl jeho aktéry.³ Vzhledem k tomu, že převážná většina textů o NPŠ je pevně svázána s problematikou hospodaření v tamních smrkových lesích, rozdělil jsem aktéry, kteří výrazně vstupují do diskuze, na dvě dominantní skupiny — póly (diskurzivní koalice⁴): na zastánce plošného zasahování proti kůrovci a na zastánce ponechání jadrových zón parku přírodním procesům. V období, kterým jsem se zabýval, tedy na začátku roku 2011, lze tyto dominantní skupiny předběžně rozdělit na následující pozice (podle postoje většiny⁵):

- (a) zastánci zasahování — Správa NPŠ, politici (většina na vládní, parlamentní a krajské úrovni, prezident), místní obyvatelé (reprezentovaní Svazem obcí NPŠ⁶), lesníci;
- (b) zastánci spontánního vývoje — přírodovědci, ekologičtí aktivisté.

2 Viz Wodaková a Reisl (2009).

3 Oporou mi byl korpus mediálních textů z roku 2011, který čítal 450 000 slov a v němž jsem hledal slova (základy slov), která lze považovat pro polarizovaný diskurz za příznačná (vyhledávaná jednotka / počet výskytů): *boj* / 622; *válk* / 71; *válč* / 9; *_odpůr* / 83; *_odpor* / 45; *nepřít* / 38; *nepřát* / 32; *_lež* / 108; *lhá* / 19; *lž* (vyřazeno mlž) / 22; *_pravd* / 248; *manip* / 49; *protest* / 227; *radik* / 77; *teror* / 36; *zloč* / 15; *krad* / 22; *trest* / 97; *soud* / 187; *_věd* / 1159; *aktivist* / 890; *obyv* / 239.

4 Viz Hajer (1993).

5 Několik lesníků například podporovalo pasivní přístup ke správě horských smrčín, někteří aktivisté usilovali o okamžitě kácení atp.

6 Viz: <<http://www.svazobci.sumavanet.cz/svazobci/>> (cit. 22. 11. 2013).

Rozhovory jsem proto vybral ze dvou protipólů — jeden se zastáncem aktivního přístupu ke správě národního parku (zastáncem zasahování) a druhý se zastáncem ochrany samovolných procesů (zastáncem bezzásahovosti). Nejen s ohledem na první tvůrčí krok analýzy bylo dále nezbytné zvolit a pevně dodržet způsob, jakým zvolené texty porovnávat:

- (a) podle DHA jsem z obou rozhovorů vytkl veškerá témata⁷;
- (b) na jejich základě jsem stanovil zastřešující koncepty (dominantní průběžná témata⁸), které vytvořily pevnou bázi pro komparaci;
- (c) s pomocí témat a konceptů jsem pak z obou rozhovorů vytkl zásadní stereotypy, tedy ustálená tvrzení, která jsou v diskurzu neutralizovaná a chovají se jako jeho přirozené pozadí.

Text	Témata	Koncepty	Tvrzení, argumenty a stereotypy
	Odpověď 5		
Tuto otázku pokládám vědcům rád. Ptám se jich, jak daleko doletí kůrovec, a oni se liší tak od dvou set metrů do dvou set kilometrů.	Téma 1: kvalita vědy	1: věda	1: Otázka doletu kůrovce — vědci se v názoru diametrálně rozcházejí.
Kůrovec se pohybuje v milionovém roji a v tom roji nedoletí ani 500 metrů. Jakmile však foukne vítr, tak on doletí nekonečně.	Téma 2: pravda o kůrovci	2: věda	2: Autor ví, jak to ve skutečnosti je.
Ale to je vědecká debata, kterou já bych nerad bagatelizoval.	Téma 3: autonomie vědecké debaty	3: věda	3: Autor nechce snižovat vážnost vědy.

TABULKA 1: Příklad rozboru textu.⁹

Právě popis a interpretaci stereotypů považuji za jedno z center kritické analýzy diskurzu. Předchází mu pečlivý rozbor argumentačních schémat konkrétních textů. Argumenty jsou buď správné, nebo falešné, klamné (falacie) — to znamená, že porušují základní pravidla diskuse (respektování společných východisek, poctivé odkazování k předešlým odpůrcovým tvrzením, respektování faktů atd.).¹⁰ Je proto nezbytné, aby

⁷ Za „téma“ považuji předměty/myšlenky společné zpravidla nevelkým textovým celkům. V příkladu z tabulky 1 se tak jedna odpověď (jeden odstavec) rozkládá na tři tematické úseky.

⁸ Za „dominantní průběžné téma“ považuji nejbližšího společného jmenovatele jednotlivých „témat“. V příkladu z tabulky 1 jsou tak „kvalita vědy“ a „pravda o kůrovci“ realizací jednoho „konceptu vědy“.

⁹ Stráský, J.: Na svůj životní boj o Šumavu mám rok.

¹⁰ Wodaková a Reisingl (2009, s. 110).

byl analytik důkladně obeznámen s faktografickým pozadím a širokým kontextem diskurzu.

Tento postup můžeme demonstrovat na následujícím příkladu: „Já jsem se do téhle židle, ne moc rád, dostal, protože se už všeobecně uznává, že na tom parku jsme si hráli, dobře, už je zničeněj (sic!), ale teď, kdy brouk zasahuje další území, je s tím konečně třeba něco dělat“¹¹ (S 110–112).¹² Autor tvrdí, že se stal ředitelem parku z toho důvodu, že park „už je zničeněj“ (falacie příčiny a následku; falacie shody — v tiskové zprávě ministerstva životního prostředí ke jmenování J. Stráského ředitelem NPŠ¹³ se o míře poškození parku, stejně jako o nebezpečí expanze kůrovce vně jeho území nepíše nic; argument všeobecnou shodou veškeré názorové odpůrce nepřímo staví do pozice výjimky).

2. CHRONOLOGIE SPORU

Národní park Šumava byl vyhlášen nařízením vlády v březnu 1991 na ploše 68 000 ha na části území již tehdy existující chráněné krajinné oblasti Šumava, která byla založena v prosinci 1963 na ploše 168 000 ha.¹⁴ Stal se tak největším národním parkem na našem území a největším setrval až dodnes. Na zhruba 25 % rozlohy parku byla tehdy zavedena bezzásahovost — těchto 25 % tzv. I. zón bylo rozděleno prakticky do pěti velkých celků. Samotná definice I. zóny je v nařízení vlády 163/1991 Sb. velmi problematická¹⁵ — „uchování či obnova samořídících funkcí“ a „udržení stavu“. Procesuálnost „samořídících funkcí“ vstupuje s požadavkem „udržení stavu“ do sporu.

V polovině 90. let, kdy NPŠ vedl Ivan Žlábek, byl jako reakce na gradaci lýkožrouta smrkového a následné odumírání velkých ploch vzrostlého smrkového lesa podíl I. zón zmenšen na 13 % rozlohy parku. I. zóny byly zároveň rozdrobeny do 135 menších celků. Správa parku tak začala těžebně zasahovat v územích dříve ponechaných samovolnému vývoji, výběrově i v samotných I. zónách. Idea národního parku zřízeného k ochraně přírodních procesů se tedy pět let po jeho založení víceméně rozpadá. Vznikly první otevřené konflikty a blokády, a to zejména v jihočeské části parku. Gradace proběhla a zanechala za sebou plochy lesa s odumřelou podstatnou částí vrchního stromového patra nebo holiny po masivní těžbě. Lýkožrout se postupně dostal do útlumu. V lednu 2007 Šumavu zasáhl orkán Kyrill, který nebyl v místním kontextu svou silou nijak výjimečný. Také díky intenzivní těžbě v pře-

11 Stráský, J.: Na svůj životní boj o Šumavu mám rok.

12 U citací na prvním místě uvádím, z jakého textu pocházejí (S = Stráský; H = Hruška) a o jaké řádce se jedná (x-y). Oba rozhovory tvoří přílohu této studie.

13 Viz: <http://www.mzp.cz/cz/news_110214_sumava_strasky> (cit. 22. 11. 2013).

14 K právnímu rámci NPŠ viz Hořejší (2015, s. 149–150) a Hořejší (2012, s. 9–23).

15 §4: Do I. zóny (přísná přírodní) se zařazuje území s nejvýznamnějšími přírodními hodnotami v národním parku, zejména přirozené nebo málo pozměněné ekosystémy vhodné pro rychlou obnovu samořídících funkcí. Cílem je uchování či obnova samořídících funkcí ekosystémů a omezení lidských zásahů do přírodního prostředí k udržení tohoto stavu.

dešlých letech, v jejímž důsledku byly porosty ve vrcholových partiích významně prořídle, způsobil silný vítr vznik velkoplošných polomů. Tehdejší ministr životního prostředí Martin Bursík, pod jehož kompetence národní park spadal, v reakci na to zvýšil podíl bezzásahových ploch znovu zhruba na 25 % rozlohy.¹⁶ Nyní ovšem napříč I. a II. zónami, čímž právní rámec NP ještě více zkomplikoval. Lýkožrout v následujících sezónách opět významně gradoval, a to nyní spíše v západočeské oblasti parku. S odchodem ministra Bursíka a návratem ODS do čela MŽP se ke správě parku opět změnil přístup. Ředitelem byl, coby krizový manažer, jmenován dlouholetý předseda Rady NPŠ Jan Stráský. Ministr životního prostředí Tomáš Chalupa upravil režim hospodaření na ploše NPŠ — I. i II. zóny rozdělil na ty s režimem aktivního lesnického managementu a na ty s režimem bezzásahovým. Procento bezzásahovosti tak snížil opět zhruba na 15 %. V reakci na toto dění odstoupila celá vědecká sekce Rady národního parku Šumava.

3. VLASTNÍ VÝZKUM

3.1 TEXTY

S ohledem na zvolené období, jaro roku 2011, jsem předmětem analýzy učinil za prvé rozhovor s tehdy nově jmenovaným ředitelem parku Janem Stráským, dlouholetým předsedou Rady NPŠ, předsedou Klubu českých turistů, bývalým aktivním politikem¹⁷ a tvrdým zastáncem celoplošného lesnického hospodaření. Vedle něj jsem postavil rozhovor s Jakubem Hruškou, předsedou odstoupivší vědecké sekce Rady NPŠ, který se na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze zabývá biochemií lesních a vodních ekosystémů. Oba rozhovory vznikly těsně po konfliktu mezi vědeckou sekcí a Správou NPŠ, tedy mezi těmito dvěma aktéry.

Rozhovor s J. Stráským nese titul *Na svůj životní boj o Šumavu mám rok* a vedl jej D. Kaiser pro *Lidové noviny*,¹⁸ rozhovor s J. Hruškou vedený J. Nedvědem vyšel v *Mladé frontě DNES* pod názvem *Na mnoha místech je jasné, že se les přirozeně obnovuje*.¹⁹

Texty pocházejí ze dvou různých periodik a liší se, i když ne příliš výrazně, svým rozsahem:

	otázky / počet slov	odpovědi / počet slov
rozhovor s J. Hruškou	14 / 446	14 / 1023
rozhovor s J. Stráským	20 / 388	20 / 1834

TABULKA 2: Rozsah textů.

¹⁶ Viz Kindlmann, Matějka a Doležal (2012, s. 103–109).

¹⁷ V roce 1992 byl předsedou federální vlády, v devadesátých letech pak ministrem dopravy a zdravotnictví. Od roku 2006 působí také jako předseda Klubu českých turistů.

¹⁸ *Lidové noviny* (12. 3. 2011).

¹⁹ *Mf DNES* (24. 3. 2011).

3.2 ANALÝZA

3.2.1 SOCIÁLNÍ AKTÉŘI

Analýza a popis toho, jaké participanty nebo jejich skupiny ten který autor ve svém textu pojmenovává, jak je konstruuje (to znamená, jak je přímo hodnotí, jaké jim přisuzuje role a jaké mezi nimi vytváří vztahy), patří k centrálním zájmům CDA. Vyčlenění a pojmenování protivníka patří zejména u autorů publicistických textů k základním strategiím sloužícím k obhájení a posílení vlastních pozic. Zejména popis toho, kdo je v textech označen jako „my“ a kdo jako „oni“, tudíž výrazně napomáhá rozkrýt elementární strukturu analyzovaného diskurzu. Participanty a jejich skupiny nazývám ve shodě s územ „sociálními aktéry“.²⁰

Tabulka 3 zaznamenává, jaké sociální aktéry Stráský, Hruška a oba novináři, Kaiser a Nedvěd, ve svých textech označují.

Stráský	já	my	oni	vědci / vědecká fronta / vědecká obec / profesoři	člověk / lidé / občan ČR / Čech	ekologové
Hruška	já	my vědecká sekce rady NPŠ	oni	ornitologové	člověk / lidé / někteří lidé / turisté	současný ředitel / ředitel Stráský / Stráský a spol. / nové vedení parku
Kaiser			oni	vědci / skupina vědců a pedagogů / věda	lidé	nový ředitel NPŠ / Stráský
Nedvěd				vědci / ochranáři šéf někdejší vědecké sekce Rady Národního Parku Šumava Jakub Hruška / Jakub Hruška	člověk / lidé	nové vedení parku / nové vedení správy parku / nové vedení v čele s Janem Stráským / Stráský

TABULKA 3: Sociální aktéři.

Jak je z tabulky patrné, oba autoři nejrozmanitěji pojmenovávají právě svého (mnou předpokládaného) protivníka — Stráský přírodovědce, Hruška ředitele NPŠ a správu parku (již z toho lze usoudit, že mluvčí budou ve sporu a budou zaujímat stanoviska spíše konfliktní). Svou vlastní pozici přitom ani jeden z aktérů určitými pojmenováními explicitně neoznačuje, a tak ji upozaduje. U obou shodně se pak hojně objevuje pojmenování „člověka, lidí“, aktéra, jehož role bude v textech zřejmě jednou z klíčových. Se stejnými sociálními aktéry — vědci, správou a lidmi — pracují také oba novináři. Ztvárnění „já“, „my“ a „oni“ je v textech novinářů maximálně potlačeno, v odpovědích je však jeho realizace velmi frekventovaná. Charakter ztvárnění „já“ a především „my“ a „oni“ se ukáže až popisem toho, co je mu v textech přisuzováno.

²⁰ Viz např. van Dijk (1989, s. 242) nebo Wodaková a Reisigl (2009, s. 88).

3.2.1.1 KONSTRUKCE PROTIVNÍKA

Jak jsem již uvedl výše, podstatným rysem obou textů se ukázalo být to, jak jejich autoři konstruují sami sebe, respektive své pozice navzájem.

Hruška se o „současném řediteli“, „řediteli Stráském a spol.“ nebo „o novém vedení parku“ vyjadřuje celkem třikrát, z toho dvakrát mu přisuzuje zřetelně negativní kontext:

- (a) „[V]idění dospělých mrtvých stromů sežraných kůrovcem vyvolává v některých lidech i v současném řediteli národního parku iracionální děs“ (H 19–20).
- (b) „Zdá se tedy, že pan ředitel Stráský a spol. budou s kůrovcem bojovat už nyní vyhranou bitvu, kterou ovšem vyhrál někdo jiný“ (H 45–46).
- (c) „[...] pokud nové vedení parku dramaticky změní kurz, pak se ta přeměna na hodně dlouho odsouvá“ (H 110).

Vytváří obraz Stráského (kterého ztotožňuje se správou parku) jako nekompetentní a nebezpečné osobnosti, která propadá „iracionálnímu děsu“, hrozí, že „dramaticky změní kurz“ a „bude bojovat už vyhranou bitvu“, a do své funkce tudíž nepatří.

Stráský mluví obecně o roli vědy („vědců“, „vědecké frontě“, „vědecké obci“, „profesorech“) jako o názorově rozštěpené skupině, která nemůže být kompetentním správcem ani poradním orgánem. Šestkrát, jak vyplývá již z užitého lexika („přít se“, „lišit se“, „dělit se“, „strana“, „fronta“, „názor“, „jen“ atd.), explicitně mluví o nejednotnosti:

- (a) „[...] vědecká obec není jednotná [...]“ (S 21).
- (b) „[...] kdybych měl pocit, že jsou pouze z jedné strany vědecké fronty, tak oželím dvě místa v 45členné radě a doplním je o další vědce z druhé strany“ (S 13–14).
- (c) „[...] tady se vyskytují dvě vědy založené na úplně jiných principech: lesnická věda a ochrana přírody“ (S 21–22).
- (d) „Ptám se jich, jak daleko doletí kůrovec, a oni se liší tak od dvou set metrů do dvou set kilometrů“ (S 55–56).
- (e) „Čili oni se mohou teoreticky přít, kdy se kůrovec zastaví“ (S 81–82).
- (f) „A když mi sem dnes přivedete deset profesorů, jen pět z nich vám poví, že se to na hranici parku ještě dá zastavit“ (S 157–158).

Hruška i Stráský se navzájem zobrazují zejména jako neschopní vykonávat úkol, k němuž přistupují.

3.2.1.1.1 NELEGITIMNÍ VĚDA

V této podkapitole podrobněji popíši Stráského strategii delegitimizace vědy jako takové. To proto, že „vědu/vědce“ považují za jednoho z dominantních sociálních aktérů, kteří se v textech o NPŠ objevují.²¹ Diskuze o NPŠ je v mediálních textech ne-

21 V korpusu textů z roku 2011 se jednotka *_věd** objevila 1159krát.

zřídka prezentována jako problém zejména odborný. Samotné argumenty odborníků, tedy přírodovědců a lesníků, však nemají — právě pro svou odbornost — v rámci mediálního diskurzu o tématu potenciál úspěšně rezonovat. Texty o depozici oxidů dusíku a síry nebo o úloze podzemních hub v látkové výměně smrku nemohou získat v diskurzu o NPŠ dostatek čtenářů. Proto vědci, chtějí-li dění na Šumavě ovlivňovat, musejí ze své role částečně vystoupit. To lze dobře doložit na rozhovoru s Hruškou, který přistupuje na stereotyp kvality lesa či boje a sám buduje stereotyp obnovy. Stává se tak pro čtenáře srozumitelnějším a zvyšuje pravděpodobnost svého komunikačního úspěchu. Může pak formulovat další témata, která se na pozadí stereotypů mají šanci lépe prosadit — například vliv těžby na stabilitu lesních ekosystémů: „Podstatný vliv na to měla i skutečnost, že se před orkánem lesy narušily kácením a otevřely větru“ (H 40–41); nebo samotnou roli vědy ve vztahu k parku: „A já prostě ornitologům věřím, že když řeknou: Tudy ne, že to mají podložené“ (H 104–105).

Jinak s vědou zachází Stráský. V jeho textu se slovo věda vyskytuje šestnáctkrát, z toho jednou ve spojení „vědecká sekce“ (S 16). Z ostatních výskytů je patrná Stráského strategie snižovat status vědy v debatě o NPŠ, a to prostřednictvím polarizování — vytvářením dojmu, že věda je vlastně dvojí, navíc neschopná úspěšného dialogu, a tedy i řešení problému: „[...] kdybych měl pocit, že jsou pouze z jedné strany vědecké fronty [...]“ (S 13), „[...] doplním je o další vědce z druhé strany“ (S 14), „Jinak ovšem vědecká obec není jednotná, tady se vyskytují dvě vědy založené na úplně jiných principech: lesnická věda a ochrana přírody“ (S 21–22). Proti „lesnické vědě“ staví „ochranu přírody“, veškerou vědu vyjma té lesnické tak implicitně zařazuje do kategorie aktivismu („ochrana přírody“ není vědeckým oborem, ale zájmovou činností nebo skupinou). Věda tudíž není legitimní, a neměla by proto v otázce NPŠ rozhodovat, lze ji akceptovat pouze jako nezávazný poradní orgán. Zatímco věda bádá, kůrovec rychle postupuje: „Čili oni se mohou teoreticky přít, kdy se kůrovec zastaví. Ale já ho mám zastavit“ (S 81–82), „Teď jsme dojednali smlouvu s Rakouskem, kvůli níž budeme dělat věci, které by nikdy nikdo z vědy neodsouhlasil [...]“ (S 30–31), „Nikdo přesně neví, v jakém rozsahu si příroda jako celek pomůže sama a v jakém to nezvládne“ (S 91). Sám Stráský se chvílemi staví do pozice toho, který jednoduše ví, jakým způsobem lesní ekosystémy spravovat; vědce projektuje jako ty, kteří složitou cestou nutně jednou dojdou k tomu, co on už nyní ví. Jedná proto na vědeckých poznatcích nezávisle: „Tuto otázku pokládám vědcům rád. Ptám se jich, jak daleko doletí kůrovec, a oni se liší tak od dvou set metrů do dvou set kilometrů. Kůrovec se pohybuje v milionovém roji a v tom roji nedoletí ani 500 metrů. Jakmile však foukne vítr, tak on doletí nekonečně. Ale to je vědecká debata, kterou já bych nerad bagatelizoval“ (S 55–58), „[...] v každé učebnici se dočtete, že i když lapáků postavíte největší množství, zachytíte 8 až 12 procent kůrovců“ (S 66–67).

3.2.1.2 KONSTRUKCE „MY“ A „ONI“

Pro analýzu zkoumaného diskurzu je nezbytné popsat to, jak autoři ztvárňují sami sebe, tedy „my“, a jak zacházejí s těmi aktéry, kteří stojí mimo pozici, již pisatel zaujímá, tedy „oni“.

Hruška používá „my“ dvěma způsoby:

- (a) „my“ jakožto bývalá vědecká sekce rady parku: „My, kteří jsme byli členy dnes již neexistující vědecké sekce rady národního parku [...]“ (H 27) nebo „[...] my nechceme přírodu v bezzásahových oblastech řídit“ (H 64);
- (b) „my“ lidé, společnost obecně: „Přesto si pro tento iracionální děs ničíme jedinečnou příležitost mít ve střední Evropě, v západních Čechách, části přírody, které se budou vyvíjet bez zásahů lidí“ (H 21–23) nebo „Nyní se dostáváme zpátky do fáze, kdy vidění dospělých mrtvých stromů sežraných kůrovcem vyvolává v některých lidech i v současném řediteli národního parku iracionální děs“ (H 18–20).

Stráský používá způsoby čtyři:

- (a) „my“ jakožto Správa NPŠ (včetně správy minulé): „Tak se s ním několik let bojovalo, pak se řeklo, že ten boj nemá význam a že i my tam vyhlásíme bezzásahové území“ (S 44–46), „A my už jsme nechali, nad 1200 metrů stromy nejsou nikde“ (S 95) nebo „Teď jsme dojednali smlouvu s Rakouskem, kvůli níž budeme dělat věci, které by nikdy nikdo z vědy neodsouhlasil [...]“ (S 30–31);
- (b) „my“ jakožto stát: „[...] Bavoři tak přísná pravidla neuplatňují a s kůrovcem bojují velmi intenzivně. A když my bojovat nebudeme, jejich boj bude zbytečný“ (S 49–51);
- (c) „my“ jakožto společnost: „A to je ta známá Smrčina, o kterou my se hádáme pro jednu lanovku“ (S 38–39);
- (d) „my“ jako já a někdo další (Kaiser, Pithart): „My jsme se o tom s Petrem Pithartem bavili před čtrnácti dny, když tu byl na Kvildě“ (S 137).

Způsob konstrukce „my“ uvedený pod (c) ukazuje, jak oba autoři vytvářejí obraz české společnosti (jejímiž jsou příslušníky) jako špatného hospodáře, kterému hrozí, že promarní svou příležitost — ať už mít na Šumavě divočinu, nebo zastavit včas kalamitu, a zachránit tak zelený les. Ukazuje to mimo jiné společnou strategii vyvolat u čtenáře dojem, že je s autorem na stejné pozici, a posílit tím šanci, že čtenář přijme pisatelovu perspektivu.

Jedinečné je pod (a) uvedené Stráského ztvárnění „my“ jakožto minulé Správy NPŠ, a to zvláště v kontextu toho, že správu současnou, jejímž je ředitelem, ztvárňuje často jako „já“. Např.: „Já potřebuji, aby se rada přela a zkusila se dopracovat k nějakému stanovisku, například nad materiálem o boji proti kůrovci“ (S 18–19) nebo „Já nepotřebuju lidi, kteří budou zastávat stejný názor“ (S 10–11). Vytváří tak nejen dojem rozhodnosti a silné vůle, ale také — jelikož v Radě NPŠ sám působil více než deset let — sebereflexe.

Zájmeno „oni“ používá Hruška jednou, Stráský dvakrát. Hruška tak označuje minulé vedení správy parku: „[...] nejdřív chytat ohniska, kde kůrovec z bezzásahové zóny vylétal. Oni postupovali obráceně, zevnitř“ (H 57–58), Stráský tak označuje vědce: „Ptám se jich, jak daleko doletí kůrovec, a oni se liší tak od dvou set metrů do dvou set kilometrů“ (S 55–56) a „Čili oni se mohou teoreticky přít, kdy se kůrovec zastaví“ (S 81).

Nízká frekvence výskytu zájmena ukazuje na to, že aktéři prezentovaní vně jejich vlastní pozice jsou oběma autory jmenováni téměř výhradně přímo jako „vědci“ atp. nebo jako „ředitel/správa“ atp.

3.2.1.3 KONSTRUKCE ČLOVĚKA

Výrazným aktérem obou rozhovorů je „člověk/lidé“. Člověk se objevuje v rozličných kontextech a je realizován také jako „občan, turista nebo Čech“.

Hruška ve svých odpovědích mluví o člověku jako o:

- (a) obecném protipólu přírody: „[...] oblast, ve které nechá člověk přírodu na pokoji a nebude jí mluvit do života“ (H 6-7), „[...] některými lidmi tolik nenáviděná divočina“ (H 69) nebo „[...] vyvíjí spontánně, bez zásahu člověka“ (H 17-18);
- (b) návštěvníkovi Šumavy: „[...] jeden z hlavních vážných důvodů, proč do některých částí parku turisty nepouštět, je existence některých živočichů“ (H 99-101) nebo „A samozřejmě bych lidi poslal, ať se jdou podívat do sousedního Bavorského parku [...]“ (H 75-76).

Stráský mluví o člověku jako o:

- (a) obecném protipólu přírody: „Člověk sice chápe, že strom někdy uschne nebo že někde je les malý. Ale že jsou tisíce hektarů najednou jenom s malým porostem nebo holé, to myslím, že si lidé nezaslouží“ (S 96-98), „V zásadě jde ale o to, jestli vůle mít zelenou Šumavu je přirozený lidský zájem, nebo ne“ (S 108-109);
- (b) návštěvníkovi Šumavy (pojmenován jako „Čech“ nebo „občan ČR“): „Většina Čechů je ale nanejvýš tak ochotna sem na týden přijet, dívat se chvilku v infocentru na 3D filmy, jak je Šumava krásná na obrázcích, někam dojít, ale ne moc daleko, a pak do bazénu a podobně. Jinak sem nepřijedou a nedají místním vydělat“ (S 148-151);
- (c) spolupracovníkovi (zaměstnanci): „Já nepotřebuju lidi, kteří budou zastávat stejný názor“ (S 10-11) nebo „Dokonce jsem místopředsedovi rady v pondělí před šedesáti lidmi říkal [...]“ (S 11).

Shodné ztvárnění „člověka“ jako protipólu přírody, které uvádím u obou autorů pod (a), je u každého z nich využito různě. Hruška i Stráský sice staví člověka do role toho, na němž je budoucí podoba národního parku zcela závislá, rozdíl mezi nimi je však v tom, že Hruška svého člověka staví vedle přírody — měl by ponechat část parku přírodním procesům, zatímco Stráský toho svého staví proti přírodě — park by měl vypadat tak, jak si člověk přeje. A právě užitím generalizujícího pojmenování „člověk“ oba vytvářejí dojem obecné platnosti svých tvrzení.

Jinak je tomu v případě (b), v němž se v obou textech shodně „člověkem/občanem“ atp. nemyslí člověk jako obecná entita, ale člověk jako konkrétní návštěvník NPŠ. Toho Stráský zobrazuje jako hosta NPŠ, který primárně vyhledává ne přírodu, ale komfort. Prostředí parku by se mu mělo přizpůsobovat. Hruškův konkrétní návštěvník je zobrazen jako prvek v národním parku spíše sekundární, tolerovaný, který by měl respektovat prioritu přírodních procesů a který by do parku měl přicházet jako pozorovatel.

Oba rozhovory jsou orientovány zčásti k budoucnosti národního parku, tuto budoucnost zakládá Stráský na „člověku, jaký je“, Hruška spíše na „člověku, jaký by měl být“. Jedná se, předpokládám, o výrazný rozdíl v pojetí účelu tohoto chráněného území a také o výrazný charakteristický moment v celém diskurzu o NPŠ.

3.2.2 OBRAZ LESA

V obou analyzovaných rozhovorech zákonitě dominuje téma proměny lesa, které vychází z objektivní skutečnosti, že obraz šumavských smrkových porostů se vlivem gradace kůrovce během několika let výrazně změnil. S proměnou lesa se každý z autorů vyrovnává vlastním způsobem, respektive uchopuje a interpretuje ji tak, aby dobře fungovala v obrazu, který o NPŠ vytváří. Stráský tak například tvrdí: „Dnes když se půjdete podívat na Velkou Mokrůvku, na Malou Mokrůvku, tam už žádné stromy nejsou“ (S 46–47). Stromem zde míní pouze dospělého vzrostlého jedince, a vytváří tak dojem, že na větších plochách Šumavy došlo k úplné destrukci lesního ekosystému. Hruška pak například říká: „Na mnoha místech parku je už naprosto jasné, že se les obnovuje a že tam znovu nevyroste stejnověká smrková monokultura“ (H 71–72). Ujišťuje tím čtenáře nejen o tom, že se na Šumavě nic nebezpečného neděje, ale i o tom, že po kůrovcové gradaci vyroste les, který bude kvalitnější, než byl ten, který mu předcházel. Hruška na tomto místě rozhovoru užívá konceptu/stereotypu, který se vyskytuje prakticky jen v textech přírodovědců, a sice konceptu/stereotypu obnovy. V diskurzu o NPŠ totiž obecně platí tendence tvrdit, že po žíru kůrovce je třeba les buď uvést, nebo nechat vyrůst do původního či lepšího než výchozího stavu. Na problematiku dynamiky lesních ekosystémů je tak aplikováno měřítko kulturní. To dokládají také výsledky z mého korpusu textů z roku 2011.²²

Obnovu interpretuji jako zmírňovací, eufemizační strategii přírodovědců, jejichž obraz lesa coby procesu, který má vysokou hodnotu ve všech svých fázích, je pro veřejnost těžko stravitelný. Koncept/stereotyp obnovy je tudíž důsledkem stereotypu kvality lesa, představy, podle níž má les hodnotu jako stav, to znamená ve fázi se zapojeným stromovým patrem. Ta možná vychází z faktu, že současný obyvatel střední Evropy má zkušenost pouze s hospodářskými lesy, které jsou těsně před fází přirozeného rozpadu zpravidla káceny a znovu osazovány. V období mezi dvěma vzrostlými lesy se na daném místě nachází nejprve paseka nebo mýtina a později mláží. Může však také být důsledkem obecné tendence ztotožňovat přírodu a kulturu.

Stráský explicitně uvádí, že chce v NPŠ chránit právě vzrostlý les: „Můj názor tedy zní: je to zajímavý experiment, ale musí být nějak omezen. Ne že necháme celé horní patro Šumavy zničit“ (S 94–95). Cílí na historicky podmíněný vztah čtenáře k zapojenému, obvyklému lesu a opírá tak stereotyp kvality o tradici, tedy o kulturní měřítko. Hruška jako odměnu za dlouhé období s rozpadlými porosty nabízí čtenáři „že tam znovu nevyroste stejnověká smrková monokultura“ (H 71–72).

Stereotyp kvality rezonuje samozřejmě také u samotných médií: Nedvěd se ptá Hrušky: „Takže v těch místech vzniká les, který bude odolnější?“ (H 77), Kaiser

22 Např. jednotka obnov* se zde vyskytuje 246krát.

v otázce Stráskému: „Ale oni by vám namítli, že příroda si pomáhá i tady a že pod mrtvými stromy vyrostou nové, pestřejší les“ (S 89–90).

Dalším výrazným stereotypem diskurzu o NPŠ je kalamita (v obou rozhovorech se vyskytuje pětkrát). Podle mé hypotézy tento stereotyp vznikl z původní a soustavně používané zesilovací strategie a zavádějícího označování kůrovcové gradace jako něčeho mimořádného a hlavně jednoznačně negativního. To úzce souvisí s označováním lýkožrouta smrkového „škůdcem“ a zásahy proti němu „bojem“, tedy slovy s výrazně negativními konotacemi. Stráský např. uvádí: „[...] mě drží boj za každý strom na Šumavě, za to, aby nepokračovala kůrovcová kalamita“ (S 155–156) nebo „Já jsem ale tu funkci přijal proto, že kůrovcová kalamita už dosáhla rozměrů, které ohrožují střední Evropu“ (S 29–30). Na druhém příkladu je také patrné, jak se zesilovací prvek kalamity pravděpodobně časem utopil, a jeho funkci zde nahrazuje konstatování jejich rozměrů a nebezpečí, které přesahuje hranice státu. Hruška slovo kalamita v celém rozhovoru nepoužije. Na Nedvědovu otázku „Kritici předcházejícího vedení parku zdůrazňují, že kvůli tomu, že v bezzásahových oblastech zůstalo dřevo ležet, bylo nutné pro zastavení kůrovcové kalamity až příliš kácet v jiných oblastech kolem. Nebyla tohle příliš velká daň?“ (H 48–50) odpovídá „Samozřejmě, že to je nepříjemné. To se mi taky nelíbí [...]. Možná můžeme kritizovat bývalé vedení parku, že ne zcela zvládlo strategii boje s kůrovcem. Zvládli ale situaci takticky, když vymezili území, kde se zasahovat nebude a za to je potřeba jim zatleskat“ (H 51–53). Na stereotyp kalamity tak nepřímo přistupuje.

Obraz lesa je v diskurzu o NPŠ spoluutvářen srovnáním s obrazem lesa v národním parku Bavorský les,²³ které se vzhledem k přímému sousedství a podobnému charakteru obou chráněných území nabízí. Bavorského lesa využívá Hruška jako příkladu oblasti, kde se strategie bezzásahovosti osvědčila, a návštěvníci tak dnes sami mohou vidět její úspěšný výsledek. Na otázku „Na jaká místa byste lidi poslal, aby tu obnovu viděli?“ (H 73) odpovídá: „A samozřejmě bych lidi poslal, ať se jdou podívat do sousedního bavorského parku, kde má přirozený vývoj třicet let náskok“ (H 75–76). Stráský v rozhovoru uvádí něco úplně jiného: „Kdybych vás vzal do bavorského parku, kde tu strategii nezasahování vyzkoušeli téměř už před padesáti lety, tak tam najdeme celé hektary, kde není ani stromeček, i úseky docela dobře zarostlé. Můj názor tedy zní: je to zajímavý experiment, ale musí být nějak omezen“ (S 92–94). Dominance bezzásahového režimu ve starší části národního parku Bavorský les není ani v jednom z textů zpochybněna, každý z autorů ji však interpretuje jinak — Hruška ji hodnotí pozitivně, Stráský negativně. Reference k Bavorskému lesu je zde užito za účelem získat silný argument pro, nebo proti bezzásahovému režimu, obraz Bavorského lesa funguje jednoduše jako obraz budoucích lesů NPŠ za předpokladu, že se v nich nebude zasahovat proti kůrovci.

3.2.3 BOJ O ŠUMAVU, BOJ PROTI ŠKŮDCI

Výrazným rysem diskurzu o NPŠ je obecné zobrazování národního parku jako bojiště, na kterém se střetává člověk s kůrovcem, ekologičtí aktivisté s místními obyvateli, přírodovědci s lesníky atp. Stereotyp boje je v přímé souvislosti se stereoty-

23 Jednotka bavor* se v mém korpusu vyskytuje celkem 298krát.

pem kalamity. Na označení kůrovce „škůdce“, které samotný rámec diskurzu o NPŠ přesahuje,²⁴ pak přímo navazuje stereotyp boje, a tedy rychlého, nekompromisního a v dílčích rysech třeba i chybného jednání.

V textu Stráského se slovo „boj“ nebo „bojovat“ vyskytuje celkem čtrnáctkrát, a to ve vazbách „boj s kůrovcem“, „boj proti kůrovci“ nebo „boj za Šumavu“. Poslední příklad je specifický — „Když se mi to do roka nepodaří, tak se zase stáhnou do své chaloupky a budu vědět, že svůj životní boj za Šumavu jsem prohrál“ (S 156–157). Stráský zde ztotožňuje Šumavu a vzrostlý zelený les. Jako by říkal, že odumíráním vzrostlých smrků ztrácí pohoří svou identitu.

Stráský staví svůj mediální obraz jako obraz bojovníka s destruktivní divokou přírodou (zastoupenou kůrovcem): „Tady se ukázalo, že síla přírody, o níž ekologové tak rádi mluví, je silnější než víra zastánců ideologie, že příroda si vždycky pomůže sama“ (S 87–88) nebo „[...] začali s bezzásahovostí, včetně nezasahování proti kůrovci“ (S 43). Úvahy o dvojí přírodě nutně vyplývají ze stereotypu „škůdce/boje“.

Hruška použil slovo „boj“ celkem čtyřikrát, z toho dvakrát negativně — přisuzuje boj řediteli Stráskému a bývalému řediteli Žlábkovi: „Tehdy se bývalý ředitel parku Ivan Žlábek pouštěl do prvního boje s kůrovcem“ (H 23–24), „[...] Stráský a spol. budou s kůrovcem bojovat už nyní vyhranou bitvu [...]“ (H 45–46), a dvakrát neutrálně (nepříznakově): „Možná můžeme kritizovat bývalé vedení parku, že ne zcela zvládlo strategii boje s kůrovcem“ (H 51–52), „Nejsem odborník na boj s kůrovcem, ale ozývaly se hlasy, že se nemělo nejdříve těžit ve velkém polomu [...]“ (H 56–57). Je tedy patrné, že Hruška nemá stereotyp boje plně pod kontrolou. Vnáší jej, stejně jako Stráský, do rozhovoru sám a zatímco v případě Stráského lze tento krok částečně interpretovat jako součást strategie, u Hrušky se jedná spíše o přijímání diskurzu protivníka. Jakékoli zásahy vstupující do dynamiky gradace lýkožrouta lze totiž jen stěží koncipovat jinak než jako „boj proti škůdci“. Stereotyp boje, který v diskurzu o NPŠ zasahuje všechny oblasti (nejen téma kůrovce), je nevyhnutelným produktem pevného konceptu/stereotypu kůrovce jakožto „škůdce“, který není zcela přirozenou součástí vývoje lesa.

3.2.4 PŘIROZENOST

Téma přirozenosti není v obou rozhovorech nijak výrazně frekventované, přesto představuje zásadní aspekt diskurzu o národním parku Šumava, a to na základě obecného postoje „co je přirozené, je správné“. Každý z aktérů tak s pojmem přirozenost pracuje v jiném kontextu a sleduje jeho užíváním jiný cíl. Explicitně se přirozenost vyskytuje v Hruškově textu dvakrát, u Stráského jednou, a to v následujících větách; Hruška: „[...] kde má přirozený vývoj třicet let náskok“ (H 76), „Přirozený les se obvykle nechová podle romantických představ“ (H 80–81), Stráský: „V zásadě jde ale o to, jestli vůle mít zelenou Šumavu je přirozený lidský zájem, nebo ne“ (S 108–109).

Hruška přirozenost spojuje s přírodou a jejími procesy. Přirozenost má u něho hodnotu sama v sobě — přesahuje estetický rozměr šumavských ekosystémů a měla by být skutečným předmětem ochrany národního parku. To dokládá také tato citace: „Jde pře-

²⁴ *Slovník spisovného jazyka českého* například definuje „kůrovce“ jako „malého broučka škodícího v lýku stromů“; Ottův slovník uvádí, že lýkožrout „škodí nejvíce stromům jehličnatým“.

devším o to, že samovolné přírodní procesy vytvoří les spontánně, a to je to, co chceme vidět“ (H 65–66). Stráský pak dává přirozenost do spojitosti s „lidským zájmem“, který staví jednoznačně nad zájmy přírody. Dokládá tak to, o co usiluje svým konstruováním obrazu minulosti území, který představím v následujícím oddíle — Šumava je prostor historicky kultivovaný, a v jeho správě by proto měl být rozhodující pohled člověka. S argumenty vědců reprezentovanými Hruškovým „přirozeným lesem“ a „přirozeným vývojem“ se Stráský vyrovnává tak, že do pozice ideálního ekosystému staví les „normální“: „Rok nato skončil tehdejší ředitel Ivo [správně Ivan; MH] Žlábek likvidaci kůrovce a zatlačil ho hluboko pod normy kůrovce pro normální les“ (S 84–85). Nemluví tedy o porostu, který by se v dané lokalitě za současných podmínek samovolně vytvořil, ale o porostu, který by zde s ohledem na tradici a konsenzus měl být.

3.2.5 MINULOST ŠUMAVY

Tématem, které se v obou textech několikrát objevuje a které je, stejně jako celý diskurz o NPŠ, přesahuje, je téma minulosti.²⁵ V situaci, která je utvářena koncepty/stereotypy „škůdce“, boje s ním a z toho vyplývající kalamitou, tedy čímsi neodkladným a pro území Šumavy potenciálně destruktivním, je totiž pro aktéry funkční opřít svůj postoj (podporu spontánních přírodních procesů, nebo plošné kácení) o přesvědčivou analogii se stavem či řešením, které uspělo v minulosti. Jedná se přitom o obecně užívanou strategii, platnou nejen pro tento diskurz. V případě NPŠ lze navíc přesvědčivým popisem a uchopením obrazu minulosti regionu věcné argumenty vytlačit sentimentem²⁶; Stráský: „Ta už v lidských dějinách živila devatenáctkrát víc lidí než dnes“ (S 131–132), „Tohle přece nebyla čistá příroda, to je kulturní krajina, tady je hrob na každém místě“ (S 141), Hruška: „Když zabrousíme do historie, tak se dozvíme, že hraniční hvozď byl neprostopupný“ (H 81–82), „Tradice hospodaření na Šumavě trvá pouze několik set let a před tím to tak nebylo“ (H 87).

Je zřetelné, že oba aktéři konstruují minulost Šumavy diametrálně odlišně — zatímco v případě Hrušky patří historie území spíše divočině a přírodě, Stráský ji zobrazuje jako region dlouhodobě osídlený, v němž příroda pozbyla rozhodující úlohy už dávno. Na místech, kde se stovky let hospodaří, je nutné hospodařit také nyní a v budoucnu. Z toho pak například vyplývá, že v lesích je tradiční a správné těžit dřevo, jen tak zaručeně dosáhneme udržení Šumavy v takovém vzezření, jak ji známe dnes. V tomto kontextu platí, že ten, kdo ztvární obraz minulosti Šumavy přesvědčivě, získá možnost utvářet obraz její budoucnosti.

²⁵ Koncept minulosti stojí také na pozadí stereotypu obnovy, o kterém píše v kapitole 3.2.2. (Srovnejme například obraz 90. let 20. století jako období návratu k tradicím a hodnotám předválečného Československa.)

²⁶ Ve vztahu k Šumavě se nejedná o jev nový, srov. např. předmluvu Elišky Krásnohorské (1900): „Vstupujeme v pravěký svět přírodních divů i ve skvostnici drahých českých pamětí, na pomezí ty strážce národnosti naší uprostřed krajinného ráje, v nějž hluboko se vhrnul živel cizí přes hranice staroslavného tohoto království“ (s. 11); „Vltava jest mohutnou páskou, která na věky víže Šumavu k samému srdci vlasti naší, přinášejíc nám její zdroje, zrozené pod vonnými klenbami smrčín, borův a bukovin tisíciletých“ (s. 13).

4. ZÁVĚR

V analýze dvou modelových textů vzniklých v krátkém období března 2011 se potvrdil prvotní předpoklad, podle něhož je diskurz o národním parku Šumava výrazně polarizovaný. Na analýze pouhého zlomku objemného materiálu nebylo sice možné ukázat výraznou rozštěpenost více než dvou přímých aktérů (zástupců diskurzivních koalic), zřetelně se však vyjevilo, jaké stěžejní koncepty, stereotypy a komunikační strategie lze v šíři celého diskurzu očekávat.²⁷

Je to zejména stereotyp boje, který vzniká v důsledku tradiční interpretace kůrovce jako škůdce a jeho gradace jako kalamity a který zasahuje všechny vrstvy diskuse — ovlivňuje lexikum či vede autory textů k pojmenování (označování) jiné diskurzivní koalice / odlišné pozice coby nepřátel. Dále je to koncept minulosti, na němž lze dobře doložit, nakolik může být použití funkční analogie klíčové pro nabytí dominantní pozice v hierarchii diskurzu. Ačkoli se spor o NPŠ na první pohled může jevit jako spor zejména odborný, podle analýzy lze předpokládat, že diskuse kolem Šumavy zasahuje natolik velký počet účastníků, že samotní odborníci, stejně jako ostatní aktéři, jsou pro dosažení komunikačního úspěchu diskurzem nuceni — spíše než věcné argumenty — hledat přesvědčivý výklad historie území, na němž se národní park Šumava rozprostírá.

LITERATURA:

- HAJER, Maarten A. (1993): Discourse coalitions and the institutionalization of practice: the case of acid rain in Britain. In: Frank Fischer — John Forester (eds.), *The Argumentative Turn in Policy Analysis and Planning*. Durham, NC: Duke University Press, s. 43–76.
- HOŘEJŠÍ, Michal L. (2012): *Mediální diskurz o Šumavě: Krajina, člověk, dějiny* [nepublikovaná diplomová práce]. Praha: FF UK v Praze.
- HOŘEJŠÍ, Michal L. (2015): Národní, nebo národní park? In: Monika Czok — Nicolai Czemplik — Anja Nusch — Martin Veselka (eds.), *Między regionalizmami a kosmopolityzmem*. Leipzig - Dresden - Wrocław: Neisse Verlag, s. 147–164.
- KINDLMANN, Pavel — MATĚJKA, Karel — DOLEŽAL, Petr (2012): *Lesy Šumavy, lýkožrout a ochrana přírody*. Praha: Karolinum.
- KRÁSNOHORSKÁ, Eliška (1900): Předmluva. In: František Adolf Šubert (ed.), *Ottovy Čechy, Šumava*. Praha: Nakladatelství Otto, s. 11–14.
- Ottův slovník naučný, díl XVI: Lih–Media* (1900). Praha: Nakladatelství Otto.
- Slovník spisovného jazyka českého* (1960). Praha: Nakladatelství Československé akademie věd.
- VAN DIJK, Teun A. (1989): Race, riots and the press: an analysis of editorials in the British press about the 1985 disorders. *Gazette*, 43, s. 229–253.
- WODAK, Ruth — REISIGL, Martin (2009): The Discourse-Historical Approach (DHA). In: Ruth Wodak — Michael Meyer (eds.), *Methods of Critical Discourse Analysis. Second Edition*. London: SAGE Publications, s. 87–121.

27 Větším objemem textů z delšího časového období se zabývám ve své diplomové práci *Mediální diskurz o Šumavě: Krajina, člověk, dějiny* (viz Hořejší, 2012).

ABSTRAKT:

Tato studie se zabývá polemikou o správě národního parku Šumava. Diskurz o národním parku Šumava charakterizuje prostřednictvím dvou rozhovorů s představiteli opačných přístupů ke správě parku. Příspěvek analyzuje hlavní témata, topoi a koncepty na základě diskurzivně-historického přístupu (DHA). Zaměřuje se přitom na to, jak zpovídání v rozhovorech konstruuje svého oponenta, jak utvářejí přívlastek *lidský* a v jakých kontextech používají zájmena *my* a *oni*. Článek ukazuje, že pro vymezení obou dominantních narativů je klíčové pojetí minulosti. Zároveň se v textu odhalují interdiskurzivní vztahy, do nichž se diskurz o národním parku Šumava zapojuje.

PŘÍLOHA:

¹ Na mnoha místech je jasné, že se les přirozeně obnovuje

² Mf DNES, 24. 3. 2011

³ Šéf někdejší vědecké sekce Rady Národního parku Šumava Jakub Hruška se obává, že postup ⁴ nového vedení parku zničí příležitost mít v západních a jižních Čechách přírodní oblasti, které se ⁵ vyvíjejí samovolně bez zásahu lidí.

⁶ Roky prosazoval, aby z části Národního parku Šumava (NPŠ) byla oblast, ve které nechá člověk ⁷ přírodu na pokoji a nebude jí mluvit do života. Dlouho stál v čele vědecké sekce Rady NPŠ. Jakub ⁸ Hruška. Po únorovém nástupu Jana Stráského do vedení správy parku s dalšími vědci napsal ⁹ Stráskému dopis s nabídkou další spolupráce. Na začátku března však celá vědecká sekce správy ¹⁰ parku odstoupila. Vědci tak reagovali na způsob, jakým chce Stráský správu parku vést. K jeho ¹¹ záměrům patří i kácení kůrovcem napadených stromů v dosud nejprísněji chráněných částech ¹² přírodní rezervace. Nyní se Jakub Hruška obává, že se nové vedení správy parku otočí proti ¹³ záměru, aby v části rezervace les prošel přirozenou obnovou.

¹⁴ * Co podle vás způsobí kácení stromů napadených kůrovcem v takzvaných bezzásahových, tedy ¹⁵ nejprísněji chráněných zónách národního parku?

¹⁶ Tím se rozbije koncept, podle kterého mají na Šumavě být relativně velké bezzásahové zóny. Ty ¹⁷ mají existovat proto, abychom někde měli kousek přírody, která se opravdu vyvíjí spontánně, bez ¹⁸ zásahu člověka. Na Šumavě spor o takové zóny běží asi dvacet let a prochází různými fázemi. Nyní ¹⁹ se dostáváme zpátky do fáze, kdy vidění dospělých mrtvých stromů sežraných kůrovcem vyvolává ²⁰ v některých lidech i v současném řediteli národního parku iracionální děs. Zdůrazňuji, že mrtvé ²¹ stromy neznamenají, že je les mrtvý. Přesto si pro tento iracionální děs ničíme jedinečnou ²² příležitost mít ve střední Evropě, v západních Čechách, části přírody, které se budou vyvíjet bez ²³ zásahů lidí. Současná situace mi připomíná stav kolem roku 1997. Tehdy se bývalý ředitel parku ²⁴ Ivan Žlábek pouštěl do prvního boje s kůrovcem. Rozhodování probíhalo prakticky ve stejné režii. ²⁵ Ministr životního prostředí Žlábkovi všechno povolil. Myslím, že nyní jsme v podobné fázi.

²⁶ * Pokud mluvíte o bezzásahovém území, jak velké by podle vašich představ mělo být?

²⁷ My, kteří jsme byli členy dnes již neexistující vědecké sekce rady národního parku

jsme vždy²⁸ tvrdili, že na Šumavě má být asi třicet procent bezzásahového území. Jednalo by se pouze o třicet²⁹ procent národního parku a nikoliv o celou Šumavu. A zhruba na takové ploše byla vytýčena³⁰ bezzásahová oblast po orkánu Kyrill. Tehdejší vedení parku pochopilo, že po orkánu se objevila³¹ svým způsobem ojedinělá příležitost.

³² * Zvláštní. Pohroma a příležitost?

³³ Ale ano. Mimo jiné proto, že Kyrill zbořil zejména lesy, ve kterých se do té doby razila jakási³⁴ lesnická cesta k pralesu. Byl to jakýsi pokus prales vypěstovat. Počítalo se například s tím, že se³⁵ zředí starý porost a do něho se vysázejí mladé stromky, budou se ošetřovat výsadby a postupně se³⁶ lesnickými způsoby převede les na takzvaný les přírodě blízký, který po sto letech už můžeme³⁷ nechat přírodě na pospas.

³⁸ * Způsob hospodaření, který popisujete, se ale zřejmě zamlouvá novému vedení parku a také³⁹ politikům z vedení Plzeňského i Jihočeského kraje.

⁴⁰ Tak já je upozorňuji, že Kyrill zničil právě lesy, se kterými se takto zacházelo. Podstatný vliv na to⁴¹ měla i skutečnost, že se před orkáнем lesy narušily kácením a otevřely větru. Naopak v oblasti, kde⁴² se před tím nezasahovalo, jako jsou lesy na Modravě, tam Kyrill lesy nezbořil. To nás jen utvrdilo⁴³ v tom, že je třeba pouze dobře definovat hranici, za kterou přírodu necháme být a za kterou⁴⁴ nebudeme dělat opravdu nic a vydržíme to, až přejde gradace kůrovce. A podle zpráv které mám už⁴⁵ kůrovec ustupuje. Zdá se tedy, že pan ředitel Stráský a spol. budou s kůrovcem bojovat už nyní⁴⁶ vyhranou bitvu, kterou ovšem vyhrál někdo jiný.

⁴⁷ * Nové vedení parku ale tvrdí, že rozhodnutí nechat v lese ležet dříví po orkánu byl zločin, jehož⁴⁸ důsledky Šumavu zničily. Kritici předcházejícího vedení parku zdůrazňují, že kvůli tomu, že v⁴⁹ bezzásahových oblastech zůstalo dřevo ležet, bylo nutné pro zastavení kůrovcové kalamity až příliš⁵⁰ kácet v jiných oblastech kolem. Nebyla tohle příliš velká daň?

⁵¹ Samozřejmě, že to je nepříjemné. To se mi taky nelíbí. Možná můžeme kritizovat bývalé vedení⁵² parku, že ne zcela zvládlo strategii boje s kůrovcem. Zvládli ale situaci takticky, když vymezili⁵³ území, kde se zasahovat nebude a za to je potřeba jim zatlaskat. Ale vlastní provedení zásahů proti⁵⁴ kůrovci asi nebylo úplně úžasné. Mohlo být lepší.

⁵⁵ * A v čem?

⁵⁶ Nejsem odborník na boj s kůrovcem, ale ozývaly se hlasy, že se nemělo nejdřív těžit ve velkém⁵⁷ polomu, ale že měli jít z vnější strany a nejdřív chytat ohniska, kde kůrovec z bezzásahové zóny⁵⁸ vylétal. Oni postupovali obráceně, zevnitř. Ale to jsou záležitosti, které nedokážu dost dobře⁵⁹ posoudit. A zdůrazňuji, že ono strategické rozhodnutí určit bezzásahovou oblast bylo naprosto⁶⁰ správné.

⁶¹ * Slyšel jsem, že když se za ministra životního prostředí Martina Bursíka rozhodlo, že má část⁶² stromů po orkánu zůstat ležet v lese, hrála roli úvaha, že toto bude nejrychlejší cesta k lepší skladbě⁶³ lesa. Je to možné?

⁶⁴ Je to pravda. Jen bych k tomu doplnil, že my nechceme přírodu v bezzásahových oblastech řídit. ⁶⁵ Nechceme říkat: Tohle je nejlepší a tak to má vypadat. Jde především o to, že samovolné přírodní ⁶⁶ procesy vytvoří les spontánně, a to je to, co chceme vidět. Nechceme prohlašovat: Tady má být 85 ⁶⁷ procent smrku, deset procent buku a pět procent jedle, vysázíme sazenice a les vypěstujeme. Tohle ⁶⁸ ať se dělá na těch zbývajících dvou třetinách parku okolo. Ale v bezzásahových oblastech, kde by ⁶⁹ měla být ta některými lidmi tolik nenáviděná divočina, bychom měli les nechat přírodní obnově.

⁷⁰ * A jste si jistý, že ona přírodní obnova funguje? Že to není jen jakási iluze?

⁷¹ Funguje to výborně. Na mnoha místech parku je už naprosto jasné, že se les obnovuje a že tam ⁷² znovu nevyroste stejnověká smrková monokultura.

⁷³ * Na jaká místa byste lidi poslal, aby tu obnovu viděli?

⁷⁴ Například k Plešnému jezeru na trasu, která vede kolem jezera nahoru ke státní hranici. Poslal bych ⁷⁵ je na Březník u Modravy, kde to je také velmi pěkně vidět. A samozřejmě bych lidi poslal, ať se ⁷⁶ jdou podívat do sousedního Bavorského parku, kde má přirozený vývoj třicet let náskok.

⁷⁷ * Takže v těch místech vzniká les, který bude odolnější?

⁷⁸ Já bych mu tak neříkal. Byl by to prostě přírodní les. Jestli je odolnější, lepší, hezčí se nedá říct. To ⁷⁹ jsou lidské kategorie, do kterých bych přírodní les nezařazoval. Existuje scestná lidská představa, ⁸⁰ že prales má být něco krásného. Ale on často není. Přirozený les se obvykle nechová podle ⁸¹ romantických představ. Když zabrousíme do historie, tak se dozvíme, že hraniční hvozd byl ⁸² neprostopupný. Takže tam asi nebyly majestátní stromy, mezi kterými se dalo procházet a obdivovat ⁸³ je zdola. Třeba proto, že kolem velkých stromů byla změt popadaného dříví.

⁸⁴ * Kritici vašeho pohledu na národní park ale velmi často zdůrazňují, že na Šumavě v minulosti byla ⁸⁵ krajina, kde lidé tradičně hospodařili. Připomínají, že tam nebyl prales nebo divočina. Jakou váhu ⁸⁶ má takový argument u vás?

⁸⁷ Tradice hospodaření na Šumavě trvá pouze několik set let a před tím to tak nebylo. Ale tvrdím, že ⁸⁸ na Šumavě musí být místo pro oba koncepty. Pro divočinu i pro kulturní krajinu. Znovu opakuji, že ⁸⁹ koncept divočiny se má uplatňovat pouze zhruba na třetině rozlohy parku. Dvě třetiny parku ⁹⁰ zbývají a tam se může les dlouhodobě kultivovat. A záleží na rozhodnutí, jestli tam chceme mít ⁹¹ krajinu 19. století nebo krajinu 17. století nebo krajinu před druhou světovou válkou. Pak je ovšem ⁹² obtížné říct, co je tím vzorem, jak má park vypadat. Naproti tomu u té divočiny je to celkem jasné. ⁹³ A to, že les dokáže znovu zdivočet poměrně bravurně, to se ví. To je známá věc. Jenom to chvílemi ⁹⁴ nevypadá hezky.

⁹⁵ * Mnoho lidí úvahy o divočině na Šumavě odmítá, protože mají obavy, že tak o kus parku v ⁹⁶ podstatě přijdou, protože je tam ochránáři nepustí. Argumenty o zbytečných zákazech se objevují v ⁹⁷ souvislosti s rezervací často.

⁹⁸ Myslím, že je potřeba lidi v únosné míře i do bezzásahových území pouštět. Je třeba udělat dost ⁹⁹ tras, na kterých si spontánní vývoj lesa budou moci prohlédnout. Na

druhé straně jeden z hlavních ¹⁰⁰ vážných důvodů, proč do některých částí parku turisty nepouštět, je existence některých ¹⁰¹ živočichů. Například onoho proklínaného tetřeva, jehož jediná životaschopná populace ve střední ¹⁰² Evropě žije právě na Šumavě.

¹⁰³ * Takže podle vás je ochrana tetřeva pádný důvod k uzavření cesty Luzenským údolím?

¹⁰⁴ Ano, pokud pro to jsou racionální argumenty. A já prostě ornitologům věřím, že když řeknou: ¹⁰⁵ Tudy ne, že to mají podložené.

¹⁰⁶ * Jak čekáte, že to se šumavským parkem dopadne po nástupu nového vedení v čele s Janem ¹⁰⁷ Stráským? Je to konec úvah o divočině?

¹⁰⁸ Zdá se, že je k tomu nakročeno. Ale doufám, že změna nebude tak velká, jak se nyní rysuje. ¹⁰⁹ Důležité je si uvědomit, že na cestu k samovolně se vyvíjejícímu lesu se lze vydat kdykoliv. Ale ¹¹⁰ pokud nové vedení parku dramaticky změní kurz, pak se ta přeměna na hodně dlouho odsouvá. ¹¹¹ Třeba o další stovku let. Byla by to velká ztráta času.

¹ Na svůj životní boj o Šumavu mám rok

² 12. 3. 2011

³ tvrdí nový ředitel Národního parku Šumava Jan Stráský. Z postupujícího kůrovce už se prý stal ⁴ problém střední Evropy

⁵ V pondělí nový ředitel oznámil, že zruší vědeckou sekci rady Národního parku Šumava, a většina ⁶ zúčastněných vědců ji na protest opustila. V pátek skupina vědců a pedagogů z Biologického centra ⁷ AV a Jihočeské univerzity vydala prohlášení, podle něhož nás Jan Stráský vrací do dob komunismu, ⁸ kdy se rozhodující lidé vybírají teprve na základě souhlasu s určitou ideologií.

⁹ * LN Co vy na to?

¹⁰ Ale můj spor s vědci byl přece o jejich počet v radě, ne o názory. Já nepotřebuju lidi, kteří budou ¹¹ zastávat stejný názor. Dokonce jsem místopředsedovi rady v pondělí před šedesáti lidmi říkal: chci ¹² od vás osm jmen vědců a nemám moc chuti si tím lámat hlavu, jestli je mám přijmout, nebo ne. ¹³ Jedině kdybych měl pocit, že jsou pouze z jedné strany vědecké fronty, tak oželím dvě místa v ¹⁴ 45členné radě a doplním je o další vědce z druhé strany. Každý ředitel národního parku si dělá svou ¹⁵ radu a já si ji také udělám. Dosud měla rada sekci regionální, složenou ze starostů, zástupců kraje a ¹⁶ místních podnikatelů, a sekci vědeckou. Už předchozí ředitel loni rozhodl, že sekce zruší a že ¹⁷ vytvoří jednotnou radu. Já nepotřebuju, aby jedna sekce přišla s papírem A a druhá s papírem Non-¹⁸-A. Já potřebuju, aby se rada přela a zkusila se dopracovat k nějakému stanovisku, například nad ¹⁹ materiálem o boji proti kůrovci.

²⁰ * LN Z médií to vypadá, jako kdybyste byl na jedné straně vy a na straně druhé věda jako taková.

²¹ Tak to v parku vždycky bylo a vždycky bude. Jinak ovšem vědecká obec není jednotná, tady se ²² vyskytují dvě vědy založené na úplně jiných principech: lesnická

věda a ochrana přírody. Takže²³ pokud by mi například místopředseda předložil osm děkanů lesnických fakult, tak vím, že není²⁴ zastoupena věda ve složení správném pro národní park, a udělám v tom zásahy. Je to střet dvou²⁵ koncepcí, který je vyjádřen i zákonem. Podle lesního zákona zaplatíte coby majitel lesa, v němž²⁶ máte třeba jeden strom s kůrovcem, obrovskou pokutu, pokud jste ten strom okamžitě neodstránil.²⁷ Lesní zákon velmi dbá na to, aby se nerozšířil kůrovec. Zákon o ochraně přírody je naopak²⁸ formulován tak, že umožňuje vykládat kůrovce jako součást přírody. Podle této představy všechno,²⁹ co kůrovec udělá, bude pro přírodu dobře. Já jsem ale tu funkci přijal proto, že kůrovcová kalamita³⁰ už dosáhla rozměrů, které ohrožují střední Evropu. Teď jsme dojednali smlouvu s Rakouskem,³¹ kvůli níž budeme dělat věci, které by nikdy nikdo z vědy neodsouhlasil: rozšíříme pásmo zásahů u³² rakouské hranice daleko do českého vnitrozemí.

³³ * LN Jak a proč smlouva s Rakouskem vznikla?

³⁴ Rakušané už si na českého kůrovce stěžují dlouho. Na rakouské straně Šumavy, kde mimochodem³⁵ park nemají, má lesy klášter Schlögl, a ten se s naší správou parku pře už nějakých osm let. Tak³⁶ jsme postupně Rakušanům odsouhlasili, že budeme zasahovat 200, pak 500 metrů do vnitrozemí,³⁷ ačkoliv to je první zóna. Dnes ráno jsem za sebe odsouhlasoval tu rakouskou smlouvu a v ní se³⁸ stanoví místa, kde se bude muset zasahovat až do hloubky jednoho kilometru. A to je ta známá³⁹ Smrčina, o kterou my se hádáme pro jednu lanovku.

⁴⁰ * LN Jaké další kouty střední Evropy ještě šumavský kůrovec ohrožuje?

⁴¹ Sporům s Rakouskem, kde nás kůrovec stál už i nějaké peníze, se podobají i spory s Bavorskem, o⁴² kterých se ovšem tolik nemluví. Tohle má zajímavou historii: Bavoři kdysi po založení svého⁴³ národního parku také začali s bezzásahovostí, včetně nezasahování proti kůrovci. A když vznikl náš⁴⁴ národní park, byl už bavorský kůrovec na hranicích Mokrůvek a pramene Vltavy. Tak se s ním⁴⁵ několik let bojovalo, pak se řeklo, že ten boj nemá význam a že i my tam vyhlásíme bezzásahové⁴⁶ území. Tím jsme vytvořili obrovskou první líheň kůrovce pro šíření na naše území. Dnes když se⁴⁷ půjdete podívat na Velkou Mokrůvku, na Malou Mokrůvku, tam už žádné stromy nejsou. A⁴⁸ poslední dva roky nejsou už ani u pramenů Vltavy. Dnes jsme v situaci, kdy na Železnorudsku naše⁴⁹ bezzásahové oblasti přiléhají k novější části bavorského parku, v němž už Bavoři tak přísná⁵⁰ pravidla neuplatňují a s kůrovcem bojují velmi intenzivně. A když my bojovat nebudeme, jejich boj⁵¹ bude zbytečný. Stejně jako byl zbytečný náš boj v letech '94 a '95, kdy se otevřela kůrovcová⁵² fronta z Bavorska. Také už dnes máme zasažené lesy patřící Kašperským Horám a Volarům. A⁵³ můžeme pokračovat dál: mám zprávy, že jsou napadeny Novohradské hory nebo Blatensko.

⁵⁴ * LN Jak je pravděpodobné, že by náказа v Novohradských horách pocházela ze Šumavy?

⁵⁵ Tuto otázku pokládám vědcům rád. Ptám se jich, jak daleko doletí kůrovec, a oni se liší tak od dvou⁵⁶ set metrů do dvou set kilometrů. Kůrovec se pohybuje v milionovém roji a v tom roji nedoletí ani⁵⁷ 500 metrů. Jakmile však foukne vítr, tak on doletí nekonečně. Ale to je vědecká debata, kterou já⁵⁸ bych nerad bagatelizoval.

⁵⁹ * LN Prozradíte už, jakou strategii pro boj s kůrovcem zvolíte?

⁶⁰ Strategii je rozšíření ploch, kde bude probíhat fronta boje s kůrovcem. Zasáhnout neznamená ⁶¹ vždycky těžbu, to je například i chemie. Samozřejmě nenavrhneme použití chemie v první zóně. ⁶² Zatím ale smím jen naznačovat, ve středu s tou představou jedu do Prahy na ministerstvo. Pak se ⁶³ svolá nová rada parku a rozhodnout se musí do jara. Protože kůrovec se nebude ptát, jestli už jsme ⁶⁴ stačili všechno projednat, on prostě vyletí.

⁶⁵ * LN Co lapače? Ochránci přírody tvrdí, že to je lepší než kácet.

⁶⁶ Nezříkáme se jich, ale v každé učebnici se dočtete, že i když lapáků postavíte největší množství, ⁶⁷ zachytíte 8 až 12 procent kůrovců. Všechny tyhle metody budeme používat. Mně je každého ⁶⁸ stromu, který se musí pokácet, líto.

⁶⁹ * LN Soudíte se za šumavské obce ještě pořád s exministrem životního prostředí Martinem ⁷⁰ Bursíkem?

⁷¹ Ano, to je ještě u soudu. On tehdy po orkánu Kyrill rozhodl nezasahovat na sedmi místech v ⁷² druhých zónách, kde podle nás zasahovat měl. On tam nechal 200 tisíc kubíků neošetřeného dřeva, ⁷³ kde se kůrovec líhne. Vytvořil vlastně sedm krásně vybavených líhni kůrovce. Ta moje komise, o ⁷⁴ níž jsme před chvílí mluvili, mi teď říká: ano, tady a tady je potřeba zasáhnout, a možná se za tři ⁷⁵ roky podaří zpomalit kůrovcovu gradaci.

⁷⁶ * LN Lidé s názory podobnými Bursíkovu zase namítají, že kůrovcová kalamita jistě odezní, ⁷⁷ protože přichází a odchází ve vlnách.

⁷⁸ Já zatím vidím jen to, že kůrovec obrovskou rychlostí zasahuje další a další území. A vidí to i ⁷⁹ Bursík, akorát že on se z toho na rozdíl ode mě raduje. Když kdysi nastupoval ředitel Krejčí, stál na ⁸⁰ pramenech Vltavy a před novináři prohlašoval, že tyhle třistaleté smrky nikdy nenechá padnout. ⁸¹ Dneska tam není ani jeden. Čili oni se mohou teoreticky přít, kdy se kůrovec zastaví. Ale já ho ⁸² mám zastavit.

⁸³ * LN Kdy se podle vás stát tváří v tvář kůrovcové kalamitě dostal na šikmou plochu?

⁸⁴ Já jsem do rady parku přišel v lednu 2001. Rok nato skončil tehdejší ředitel Ivo Žlábek likvidaci ⁸⁵ kůrovce a zatlačil ho hluboko pod normy kůrovce pro normální les. Pak byl odvolán za to, že prý ⁸⁶ příliš kácel a příliš bojoval. Přišli dva další ředitelé, kteří nebojovali. Změnila se strategie, čímž se ⁸⁷ kůrovci pomohlo, to je celý. Tady se ukázalo, že síla přírody, o níž ekologové tak rádi mluví, je ⁸⁸ silnější než víra zastánců ideologie, že příroda si vždycky pomůže sama.

⁸⁹ * LN Ale oni by vám namítli, že příroda si pomáhá i tady a že pod mrtvými stromy vyrostou nové, ⁹⁰ pestřejší les.

⁹¹ Nikdo přesně neví, v jakém rozsahu si příroda jako celek pomůže sama a v jakém to nezvládne. ⁹² Kdybych vás vzal do bavorského parku, kde tu strategii nezasahování vyzkoušeli téměř už před ⁹³ padesáti lety, tak tam najdeme celé hektary, kde není ani stromček, i úseky docela dobře zarostlé. ⁹⁴ Můj názor tedy zní: je to zajímavý experiment, ale musí být nějak omezen. Ne že necháme celé ⁹⁵ horní patro Šumavy zničit.

A my už jsme nechali, nad 1200 metrů stromy nejsou nikde. To ⁹⁶ neodpovídá krajino-
tvorbě ani představě člověka o lese. Člověk sice chápe, že strom někdy uschne ⁹⁷ nebo
že někde je les malý. Ale že jsou tisíce hektarů najednou jenom s malým porostem
nebo holé, ⁹⁸ to myslím, že si lidé nezaslouží.

⁹⁹ * LN A nejsou v národním parku pocity lidí nepodstatné, nejde v parku spíš o přírodu?

¹⁰⁰ Ano. A až se potkáte s medvědem, jistě si řeknete, že pocity jsou nepodstatné a že
se necháte ¹⁰¹ sežrat.

¹⁰² * LN Tady nejde o medvěda, ale o vegetaci.

¹⁰³ Tak to si nehrajte. Medvěd je jistě velmi nadnesený případ. Já mám za sebou pětadvá-
cet setkání s ¹⁰⁴ medvědem, třeba v Americe, takže o tom můžu mluvit, ale nemusíme
mluvit o medvědovi, ¹⁰⁵ můžeme mluvit o zabitém turistovi, na kterého spadla souš, pro-
tože park neodstraňoval souše z ¹⁰⁶ dosahu turistických cest, které sám povolil. A tohle
riziko by mohlo nabýt obrovského rozsahu, ¹⁰⁷ takže moje první rozhodnutí bylo vykácet
do výšky jeden a půl výšky průměrného stromu ¹⁰⁸ všechny souše v dosahu turistických
cest. V zásadě jde ale o to, jestli vůbec mít zelenou Šumavu je ¹⁰⁹ přirozený lidský zájem,
nebo ne. A myslím, že člověk nemůže chtít, aby stromy padly až po ¹¹⁰ Blatnou a Nepomuk,
to prostě nemůže. Já jsem se do téhle židle, ne moc rád, dostal, protože se už ¹¹¹ všeobecně
uznává, že na tom parku jsme si hráli, dobře, už je zničenej, ale teď, kdy brouk ¹¹² zasa-
huje další území, je s tím konečně třeba něco dělat. Protože zničené lesy už jsou i mimo
¹¹³ původní záměr parku, ale zřejmě nejsou mimo záměr přírody. Ta je klidně sežere.

¹¹⁴ * LN Jak se vypořádáte s obavou, že se za vás bude těžit příliš, aby si na své přišla
dřevarašská ¹¹⁵ lobby?

¹¹⁶ Ano, poslední dva roky, kdy se s kůrovcem bojuje, se na Šumavě skutečně vytěží víc
dřeva než ¹¹⁷ přiroste. Pravda je, že se oproti roku 2000 těží patnáctinásobek. A když to
necháme tři roky, tak se ¹¹⁸ bude těžit ještě desetkrát víc než teď! Ale bude to čím dál
víc, dokud půjdeme s pilou v ¹¹⁹ kůrovcových stopách, a vykáčíme, co on nám obsadí.
Tady je třeba udělat ten velmi nepopulární ¹²⁰ řez a vzít kůrovci potravu předem. Ne-
boli kácet zdravý les.

¹²¹ * LN První nejpřísnější zóna dnes zaujímá 13 procent parku, ale podle starších do-
hod by měla ¹²² vylézt až na 75 procent. Jste pro?

¹²³ Já jsem se proti těmto plánům hodně bouřil ještě jako předseda rady, teď už se ne-
můžu bouřit, teď ¹²⁴ musím hledat kompromisy. Ale když si rozděláte mapu, zakreslíte
do ní 75 procent první zóny, ¹²⁵ tak pokud bydlíte uprostřed Šumavy, můžete zjistit,
že na houby byste chodil 35 kilometrů. Z ¹²⁶ některých vesnic by se vůbec nemohlo do
druhé vesnice. V souvislosti s přípravou zákona o ¹²⁷ národním parku už se došlo k do-
hodě, že by se první zóna zhruba zdvojnásobila na 24 procent. ¹²⁸ Ale nemůžeme se do-
mluvit na druhých zónách, které jsou podle zákona přípravou na první zóny a ¹²⁹ sta-
rostové je nad sebou vnímají jako Damoklův meč. Já když jsem chtěl poznat prales,
tak jsem si ¹³⁰ předloni prošel Amazonku. Ano, ať tu taky je, jestli si někdo myslí, že to
je hezký, ale na nějakém ¹³¹ kousku, a ne na podstatné části Šumavy. Ta už v lidských
dějinách živila devatenáctkrát víc lidí ¹³² než dnes.

¹³³ * LN Národní park Šumava se vyhlášoval v roce 1991...

¹³⁴ A já do vlády přišel až poté, za to už vinu nenesu. Za České Švýcarsko jo, i když i tamní park je ¹³⁵ nakonec poloviční, než se navrhovalo. V tomhle na mě Klaus dal.

¹³⁶ * LN Udělala se při vyhlásování šumavského parku nějaká chyba?

¹³⁷ My jsme se o tom s Petrem Pithartem bavili před čtrnácti dny, když tu byl na Kvildě. On si tehdy ¹³⁸ říkal: no tak vojáky ze Šumavy musíme vyhnat, lidi tam nejsou, to je tak zralý na národní park. ¹³⁹ Vyhlásíme tam národní park a za deset let se na to podíváme. A to já Pithartovi jako svému ¹⁴⁰ kamarádovi každý rok připomínám: ty už se na to nedíváš, ale já se na to musím dívat pořád. ¹⁴¹ Tohle přece nebyla čistá příroda, to je kulturní krajina, tady je hrob na každém místě.

¹⁴² * LN Proč se zrovna ze Šumavy stal takový totem ve válce mezi ekologisty a jejich protivníky?

¹⁴³ Tady z vojenských a politických důvodů vznikl prostor, který v roce 1991 musel každému ¹⁴⁴ ekologovi připadat šíleně cenný: kraj velmi málo zalidněný, velmi zachovalý, protože vojáci tu ¹⁴⁵ nepodnikali. Nebylo tu 22 lyžařských areálů jako na druhé straně hranice, ale tři. Tady je mnohem ¹⁴⁶ podvyvinutější infrastruktura než na německé a rakouské straně. Dnešní občan České republiky ¹⁴⁷ má přitom svou představu, jak trávit volný čas. Já jsem schopen trávit svůj volný čas jako Karel ¹⁴⁸ Hynek Mácha, jít a vyspat se v nouzovém nocležišti. Většina Čechů je ale nanejvýš tak ochotna ¹⁴⁹ sem na týden přijet, dívat se chvilku v infocentru na 3D filmy, jak je Šumava krásná na obrázcích, ¹⁵⁰ někam dojít, ale ne moc daleko, a pak do bazénu a podobně. Jinak sem nepřijedou a nedají ¹⁵¹ místním vydělat.

¹⁵² * LN A vy myslíte, že těmhle zhýčkaným lidem je nutné vycházet vstříc?

¹⁵³ Máme občany, jaké máme. Politiky můžete vyměnit, lidi ne.

¹⁵⁴ * LN Platí pořád, že vás při aktivním životě drží boj proti ekoaktivistům?

¹⁵⁵ Mě žádný boj proti nikomu při životě nedrží, mě drží boj za každý strom na Šumavě, za to, aby ¹⁵⁶ nepokračovala kůrovcová kalamita. Když se mi to do roka nepodaří, tak se zase stáhnou do své ¹⁵⁷ chaloupky a budu vědět, že svůj životní boj za Šumavu jsem prohrál. A když mi sem dnes ¹⁵⁸ přivedete deset profesorů, jen pět z nich vám poví, že se to na hranici parku ještě dá zastavit.